

EKONOMİK ARAŞTIRMALAR

**2021 Yılı'nın Başında Küresel Görünüm:
Bozulan Gelir ve Servet Dağılımı Işığında
Yeni Bir Kuşku Çağı**

Küresel salgının üzerinden bir yıl geçmesine rağmen, salgının sağlık, sosyal ve ekonomik alanlardaki etkilerinin ağırlığının azaltılması tüm dünyada öncelikli bir gündem maddesi olmaya devam etmektedir. Bu çerçevede 2019 yılının sonu itibariyle bazı ülkelerde aşılama sürecinin başlaması ve aşılamanın küresel ölçekte gerçekleştirilmesi, salgının bitirilmesine yönelik iyimserliği artırmaya başlamıştır. Bu gelişmeler ivme kaybeden ekonomik aktivitelerin tekrar canlanması hususunda da önemli bir umut yaratmaktadır. Ayrıca başta ABD olmak üzere birçok ülkede yeni teşvik paketlerinin açıklanması, 2021 yılında ekonomik aktivitelerin canlanması bağlamında önemli adımlar olarak görülmektedir. 2021 yılında artan iyimserliğe karşın, küresel salgının ekonomik faaliyetleri yavaşlatması ve işsizliği oldukça yükseltmesi, toplumların yoksul ve dezavantajlı grupları üzerinde ağır bir baskıya neden olmuştur. Bu çerçevede küresel salgının gelir ve servet dağılımı üzerindeki etkisi daha fazla dikkat çekmeye başlamıştır.

	Net Servet 18 Mart 2020 (Milyar Dolar)	Net Servet 7 Aralık 2020 (Milyar Dolar)	Servet Artışı 18 Mart 2020'den 7 Aralık 2020'ye (Milyar Dolar)	Servet Artışında % Değişim 18 Mart 2020'den 7 Aralık 2020'ye
Seçilmiş Milyarderlerin Servet Toplamı	2,947.5	4,011.8	1,064.3	%36.1

Kaynak: Inequality.org (<https://inequality.org/great-divide/updates-billionaire-pandemic/>)

Yapılan son araştırmalar, küresel salgının gelir ve servet dağılımına ilişkin yakıcı sorunlar yarattığını gözler önüne sermektedir. Forbes Dergisi'nin "Milyarderler Raporu" çerçevesinde ABD'de en fazla servete sahip olan Milyarderlerin 18 Mart 2020 - 7 Aralık 2020 tarihleri arasında servetlerini 1,064.3 trilyon dolar arttırdığı rapor edilmiştir. Bu çerçevede Milyarderlerin toplam serveti, 2,947.5 trilyon dolardan 4,011.8 trilyon dolara yükselmiştir. Ayrıca artan işsizlik oranı, ücretsiz izinler ve maaş kesintileri gibi uygulamaların hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde gelir dağılımı üzerinde de ciddi bir bozulmaya neden olduğu belirtilmektedir.

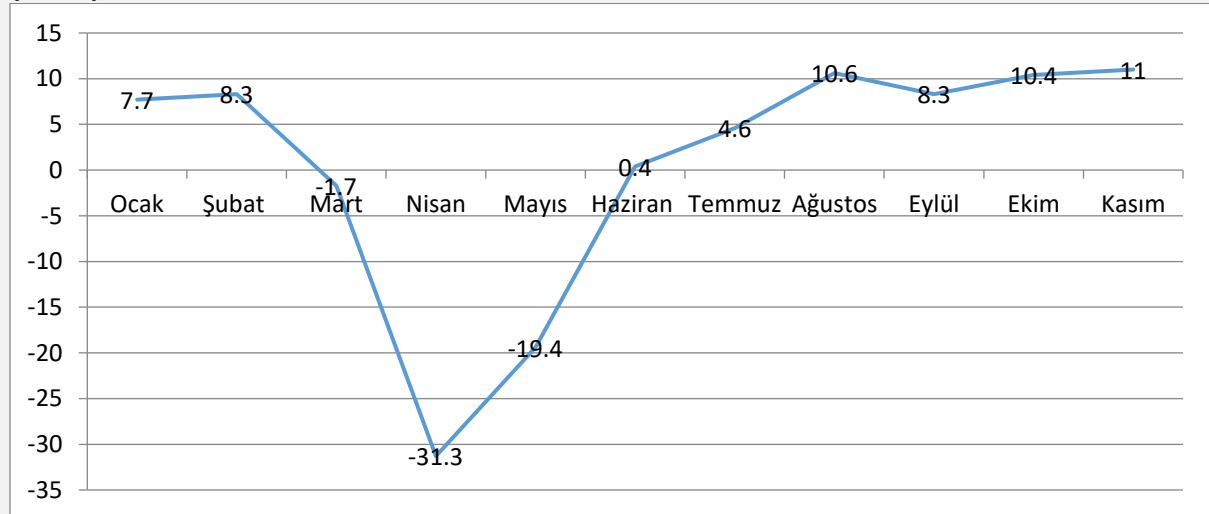

Küresel salgının bir süre daha devam edeceği gerçeği ve yeni salgınların ortaya çıkma potansiyeli, mevcut eşitsizliklerin kalıcı hale gelmesi ve daha da artması konularında küresel bir tedirginlik yaratmaktadır. Bu çerçevede değişen emek piyasası koşullarına uygun becerilerin kazandırılması ve eğitimin kalitesinin artırılması ve yaygınlaştırılması öncelikli amaçlar haline gelmektedir. Aynı zamanda vergi politikaları ve sosyal harcamalar aracılığıyla gelirin yeniden dağıtımının sağlanması ve istihdamı artırıcı para ve maliye politikaları kritik maddeler olarak görülmektedir.

Öncü Göstergeler Işığında Türkiye Ekonomisi

Sanayi sektöründeki kuruluşların üretimlerindeki değişimi gösteren Sanayi Üretim Endeksi, ekonomik gidişatının tespit edilmesi için önemli bir gösterge olarak kabul edilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan veriler, Kasım 2020'de sanayi üretiminin bir önceki yılın aynı ayına göre %11 arttığını göstermiştir. Sanayinin alt sektörlerine bakıldığında, Kasım 2020'de madencilik ve taş ocakçılığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre %4,6, imalat sanayi sektörü endeksi %11,6 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi %7,5 artmıştır.

Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi Yıllık Değişim Oranları (2020)

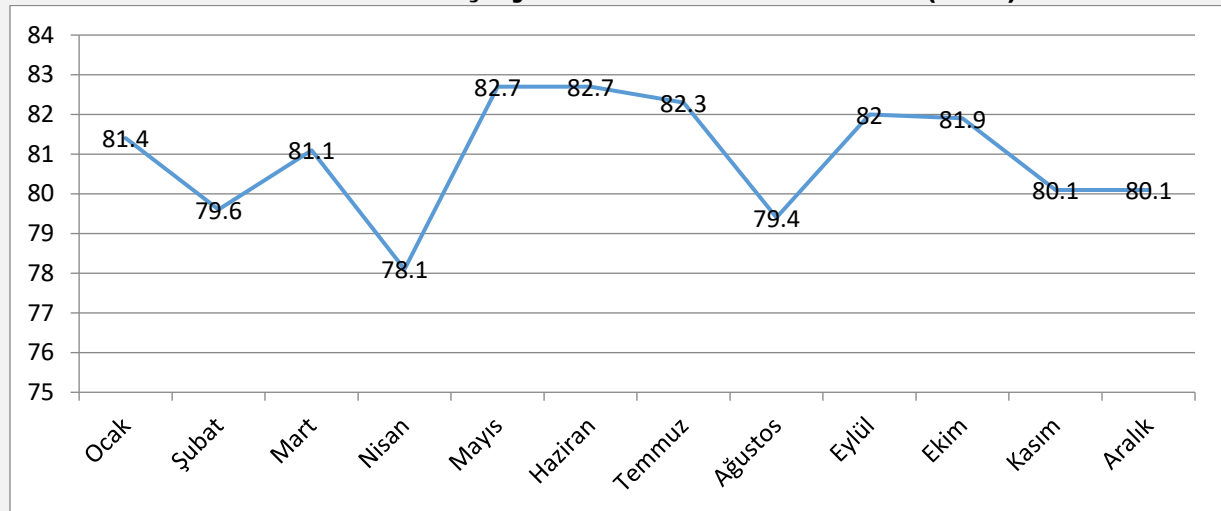
Kaynak: TÜİK

Görüldüğü üzere, küresel salgının Türkiye'de etkisinin arttığı ve ekonomik faaliyetlerin büyük ölçüde askıya alındığı Mart, Nisan ve Mayıs aylarında sanayi üretimi önceki yılın aynı ayına göre büyük oranda azalmıştır. Kontrollü normalleşme sürecine girilen Haziran ayında ise sanayi üretiminin cılız da olsa canlandığı görülmektedir. Son aylara ait verilere bakıldığında, sanayi üretimi endeksinin

önceki yılın aynı aylarına göre arttığı görülmektedir. Bu gelişmeler 2021 yılı için iyimser bir hava yaratsa da salgının kontrol altına alınması ve sanayi üretiminin sekteye uğramaması oldukça önemli görülmektedir.

Sanayi üretim endeksinin yanı sıra, tüketici güven endeksi önemli bir öncü gösterge olarak kabul edilmektedir. Bu çerçevede tüketici güven endeksi, tüketicilerin mali durumları ve genel ekonomik faaliyetlere ilişkin değerlendirmeleri ve gelecek beklentilerini değerlendirmekte, harcama ve tasarruf eğilimlerini hesaplamayı amaçlamaktadır. TÜİK tarafından açıklanan son veriye göre, Aralık ayında Tüketici Güven Endeksi değişmeyerek 80,1 değerini almıştır. Bu çerçevede son ay içinde tüketici güveninde herhangi bir değişim kaydedilememiştir. 2020 yılındaki aylık değerlere bakıldığında tüketici güveninin 2020 yılı boyunca kötümser olduğu görülmektedir.

Mevsim Etkilerinden Arındırılmış Aylar Bazında Güven Endeksi (2020)

Kaynak: TÜİK

KENT, YÖNETİM VE ÇEVRE ARAŞTIRMALARI

Türkiye Çevre Ajansı Kuruldu

30 Aralık 2020 Tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Çevre Ajansının Kurulmasına İlişkin Kanun ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından uygulamaya geçirilen Sıfır Atık Projesi çalışmalarının daha ileriye taşınması, içecek ambalajlarının etkin bir şekilde toplanmasını hedefleyen ve Bakanlığa bağlı olarak görev yapacak Türkiye Çevre Ajansı kuruldu. Buna göre Ajans, Bakanlıkça belirlenen çevre strateji ve politikaları doğrultusunda, depozito yönetim sistemini kurma, kurdurma, işletme veya işletme, ilgili tarafların depozito yönetim sistemine dahil olmasını sağlama ve bunların yükümlülüklerini belirleme ile Bakanlıkça belirlenen depozito bedeli, ücret ve teminatları alma ve iade etme faaliyetlerini

yürütecek. Bakanlıkça depozito uygulamasına zorunlu olarak tabi tutulan ürünlere yönelik depozito yönetim sistemi altyapısının oluşturulmasına, uygulanmasına, izlenmesine yönelik izin ve onay işlemleri dahil gerekli idari düzenlemeleri ve tedbirleri uygulayacak ve gerekli kontrolleri yapacak. Çevrenin iyileştirilmesine yönelik faaliyetlerde bulunacak Ajans, sıfır atık yönetim sisteminin kurulmasına ve uygulanmasına katkı sağlayacak. Geri kazanılabilir ürünlerin kullanımları sonrası ülke ekonomisine kazandırılmasına ve geri kazanılabilir atıkların yönetimine ilişkin faaliyetlere katkı sağlayacak. Türkiye Çevre Ajansı, kamuoyunda duyarlılık ve farkındalık oluşturmak amacıyla görsel, işitsel ve yazılı yayınlar hazırlama, yayımlama, basın ve yayın organları ile iş birliği yapma ve kampanya, yarışma, tanıtım gibi faaliyetlerde bulunacak.

Yeni binalara "Yağmur Suyu Toplama Sistemi" Kurulması Zorunluluğu Getirildi

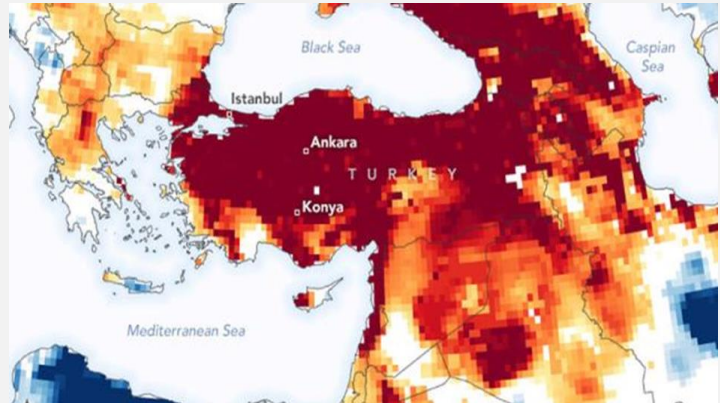

Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 23 Ocak 2021 Tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı. Yönetmelikle, kuraklık sorununun giderek artması da dikkate alınarak artık 2 bin metrekareden büyük parsellerde inşa edilecek tüm binaların çatılarında toplanan yağmur sularının, bahçe sulama veya arıtılarak bina ihtiyacında kullanılmak üzere bahçe zemini altında bir depoda toplaması amacıyla "yağmur suyu toplama sistemi" yapılması zorunluluğu getirildi. Yönetmelikle belediyeler ve ruhsat vermeye yetkili diğer kurumlara, daha küçük parseller için de bu konuda zorunluluk

getirebilmeleri yetkisi de verildi. Yönetmeliğe göre ayrıca, iskanlı binanın, bir bağımsız bölümünde sonradan yapılan ayırılıklar nedeniyle "Yapı Kayıt Belgesi" alınmışsa diğer bölümlerde de tadilat yapılabilecek. Üzerinde birden çok bina yapıma hakkı bulunan parsellerde, mevzuata uygun olmayan ve "Yapı Kayıt Belgesi" bulunan bir binanın aykırı kısımlarının alanı, parselin imar hakkından düşülmeyecek şekilde, kalan imar hakkı içinde yeni bina yapılabilecek.

NASA'dan Türkiye'ye Kuraklık Uyarısı Geldi

NASA, Türkiye'nin yer altı su rezervlerini gösteren bir harita yayınladı. Gravity Recovery and Climate Experiment Follow On (GRACE-FO) uydularıyla 11 Ocak 2021 itibarıyla Türkiye'deki yer altı sularının durumu hesaplandı. Resmi sitede yer alan bilgiye göre, Türkiye'deki yer altı suları ortalama seviyenin altında. Yayınlanan karedeki renkler, yağış yüzdesini veya yeraltı suyu miktarının uzun vadeli kayıtlarla (1948-2010) nasıl karşılaştırıldığını gösteriyor. Mavi alanlarda normalden daha fazla su bulunduğu, turuncu ve kırmızı alanlarda daha az su bulunduğu işaret ediliyor.

OECD İstanbul Küresel İlişkiler Merkezi 22 Ocak 2021 Tarihinde Açıldı

OECD'nin açıklamasında, "Yeni merkez teşkilatın Avrasya, Orta Doğu ve Kuzey Afrika, Güneydoğu Avrupa ve Güneydoğu Asya ile yürüttüğü bölgesel çalışma programları için odak noktası olacaktır. Merkez, analitik çalışmalar, konferanslar, kapasite geliştirme çalışmaları ve üst düzey çalışmalar vasıtasıyla bölgesel işbirliğini teşvik edecek, yönetim, şeffaflık, yetişkin becerileri, bölgesel ulaştırma, enerji ve dijital altyapı gibi alanlarda rehberlik edecektir. Aynı zamanda

merkezin, OECD'nin küresel ilişkiler stratejisinin ilerlemesinde de önemli katkısı olacaktır." ifadelerine yer verildi. Açılışa video konferans ile katılan OECD Genel Sekreteri José Ángel Gurría, "İstanbul'daki bu yeni merkezin ortak ülkeler ile olan çalışmalara yardımcı olmak adına OECD'nin mevcut girişimlerinden yararlanacak, kapsayıcı ve sürdürülebilir büyümeyi teşvik edecek, bir dayanak noktası olacağını umuyoruz" dedi. Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan ise açılışta yaptığı konuşmada, "OECD İstanbul Merkezi'nin kuruluşuyla birlikte Türkiye ve OECD arasındaki ilişkilerde yeni bir dönem başlatıyor olacağız" ifadesini kullandı.

Belediyelerin Borçlarına Karşılık Vergi Gelirlerinde İlave Kesinti Yapıldı

21 Ocak 2021 Tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan düzenlemeyle, Büyükşehir belediyeleri, il özel idareleri, belediyeler ve bunların bağlı kuruluşlarının bazı borçlarına karşılık genel bütçe vergi gelirlerinden yapılacak kesinti oranları yeniden düzenlendi. İl özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşların bazı borçları yönünden genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden ayrılacak paylarından ilave kesintiye gidilecek. Buna göre ilgili kurumların aylık taksit miktarlarından mahsup edilmek üzere yüzde 40 oranında kesinti yapılanlar için ilave yüzde 10, yüzde 25 kesinti yapılanlar için ilave yüzde 25 oranında kesinti yapılması öngörüldü.

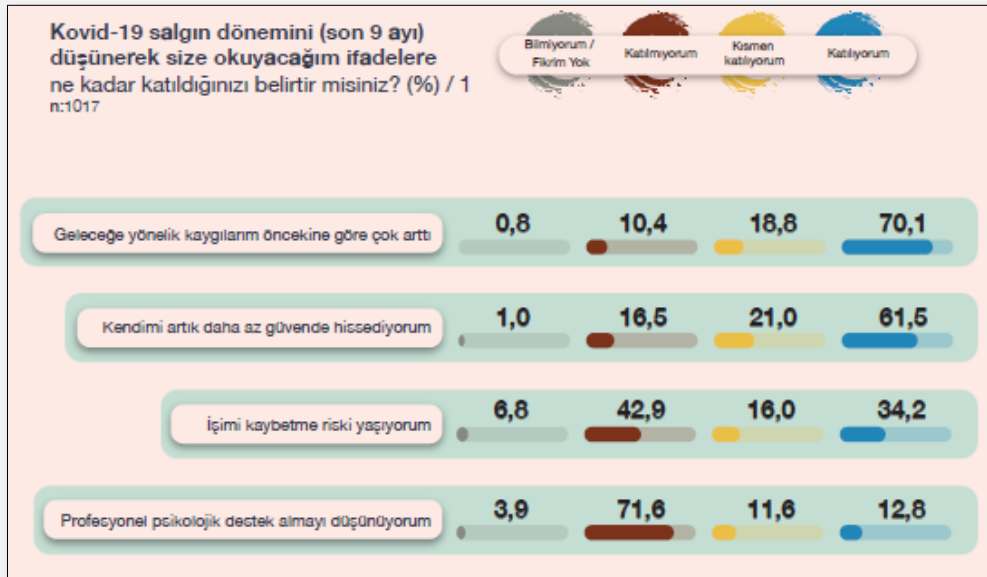
Pandeminin Sosyal Etkileri ve Aşı Tartışmaları

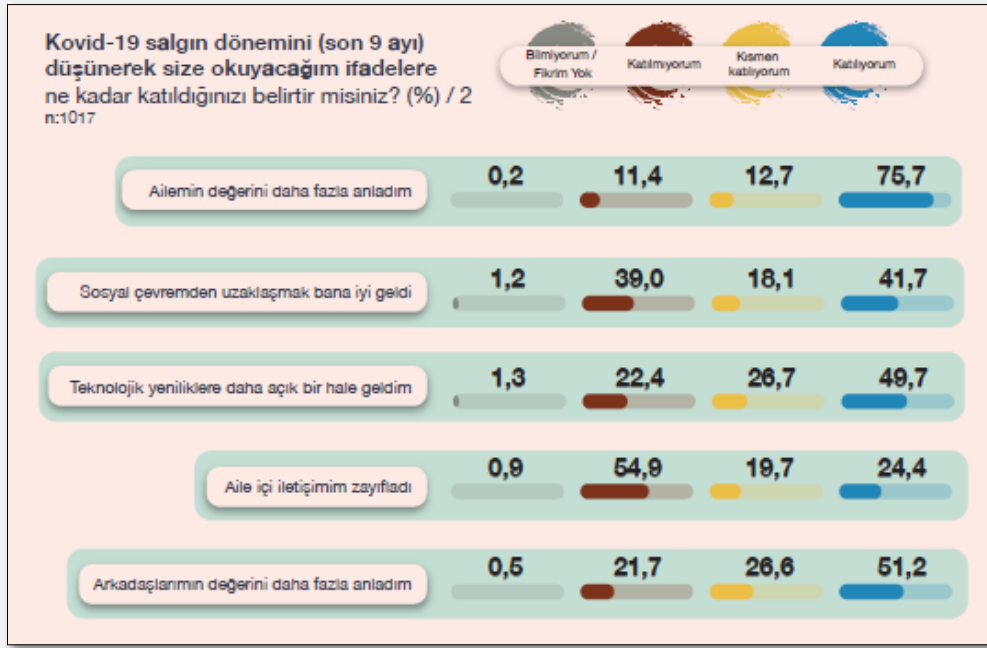
2019 yılının sonlarında Çin’de ortaya çıkan covid-19 virüsü, 2020 yılının Mart ayından itibaren ülkemizde de etkilerini göstermeye devam etmektedir. 27 Ocak 2021 tarihi itibarıyla tüm dünyada 100.270.602 kişide covid-19 virüsü tespit edilmiş, bu sebepten ötürü 2.157.355 kişi vefat etmiştir. Ülkemizde de yapılan 29 milyondan fazla test neticesinde 2,5 milyona yakın vaka tespit edilmiş, bu vakalara dâhil olan 2 milyon 300 binden fazla sayıda kişi sağlığına kavuşurken ne yazık ki 25 binden fazla kişi ise hayatını kaybetmiştir.

Dünya Sağlık Örgütü’nün pandemi olarak nitelendirdiği bu sürecin sayısal veriye dayanan yönünün yanı sıra sosyal ve psikolojik etkileri her geçen gün çok daha belirgin bir şekilde gün yüzüne çıkmaktadır. Bu süreç bağlamında bireylerde geleceğe yönelik kaygı seviyesinin arttığı, güven hissiyatının daha da azaldığı ve risk algısının yükseldiği şekilde çok fazla sayıda sosyal medya paylaşımı an be an dikkatimizi celp etmektedir. Bu türden paylaşımlar çoğu kez doğru bilgileri ihtiva etmemekte, aksine toplumlara endişeye sevk edecek mahiyeti haiz olmaktadır.

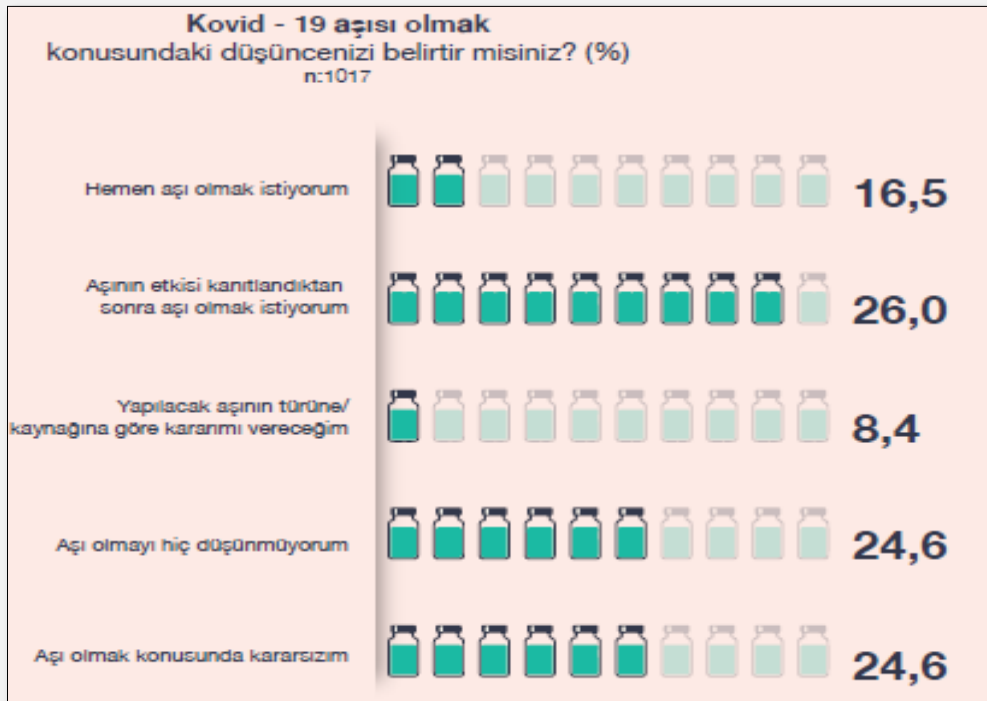
Bu türden bilgi kirliliği ve karmaşasına karşın bu süreçte bilimsel veriye çok daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Yüz yüze gelmenin maalesef pek mümkün olmadığı bu şartlar çerçevesinde akademik saha araştırmaları çok az miktarda dahi olsa güncel meseleler hakkında taze verileri elde etmek için gerçekleştirilmektedir. Bu amaca matuf olarak yürütücülüğünü Lütfi Sunar (Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü) ve Yunus Kaya’nın (Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü) yaptıkları “Pandemi’nin Sosyal Etkileri ve Toplumun Aşı ile İlgili Yaklaşımları” başlıklı araştırma, 19 Ocak 2021 tarihinde kamuoyu ile paylaşıldı. 08.12.2020 ve 12.01.2021 tarihleri arasında IBBS -Düzyey 1 (NUTS-1) kapsamında, 7 coğrafi bölgeye ilişkin temsiliyeti sağlayan 12 (İstanbul, Tekirdağ, Bursa, İzmir, Ankara, Kayseri, Adana, Samsun, Trabzon, Diyarbakır, Erzurum, Van) ilde, 15 yaş üzeri hane halkıyla (1.017 kişi) yüz yüze görüşme (anket) tekniği ile niceliksel yöntemle gerçekleştirilen bu araştırma İstanbul Medeniyet Üniversitesi Toplumsal Yapı Araştırmaları Programı (TYAP) bünyesinde gerçekleştirildi

Araştırma neticesinde katılımcıların birçoğu, geleceğe yönelik kaygılarının arttığını ve kendilerini daha az güvende hissettiklerini dile getirmişlerdir. Bunların yanı sıra örneklem kümesine dâhil olan birçok kişi ise bu süreçte ailelerinin ve arkadaşlarının kıymetini daha fazla anladıklarını ifade etmişlerdir.

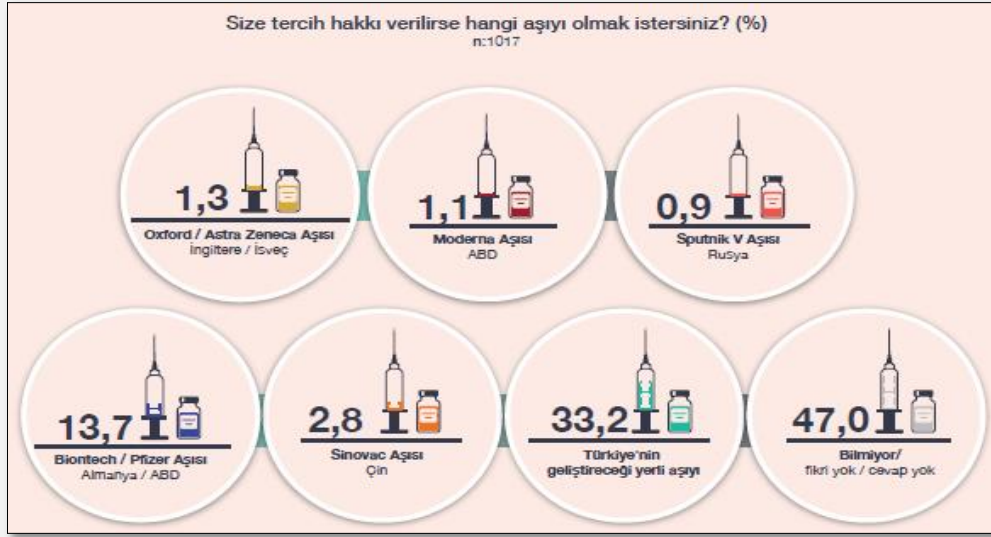

Pandeminin sosyal etkilerinin dışında son dönemde yoğun bir şekilde gündem teşkil eden aşı tartışmalarıyla ilgili olarak da araştırma çerçevesinde örneklem kümesinden veri elde edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda katılımcılara covid-19 aşısı olup olmama hususunda görüşleri sorulmuştur. %26 oranında bir çoğunluk, aşının etkisinin kanıtlandıktan sonra aşı olmak istediklerini beyan etmişlerdir.

Katılımcılara aşı tercihleri sorulduğunda ise, %47'lik kesimin yeterli bilgiye sahip olmadıkları, fikirlerinin olmadığı ya da herhangi bir cevap vermedikleri görülmektedir. %33,2'lik kesim ise Türkiye'nin geliştireceği yerli aşığı tercih edebileceklerini söylerken, bu süreçte oldukça ön plana çıkan Sinovac aşısına karşı Biontech/Pfizer aşısını tercih edebileceklerini dile getirmişlerdir.

Belirsiz ve spekülâtif bilginin ön plana çıktığı bu süreçte bu türden bağlamına uygun bir şekilde anın fotoğrafını çekmeye çalışan araştırmalara her geçen gün daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır.

ULUSLARARASI ARAŞTIRMALAR

2021 Yılı Başında Türkiye-AB İlişkilerinde Yeni Yol Haritası

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu AB ile üyelik ve son dönemde yaşanan gelişmeler ile ilgili görüşmeler yapmak üzere 21 Ocak 2021 tarihinde Brüksel'e önemli bir ziyaret gerçekleştirdi. AB'ye tam üyelik adayı olan Türkiye ile birlik arasındaki bağları normalleştirmek ve çeşitli alanlarda daha fazla işbirliği yapmak üzere AB'nin başkenti Brüksel'de yapılacak üst düzey diplomatik görüşmeler yeni yol bir yol haritası olarak yorumlanmıştır.

Türkiye-AB ilişkilerinde Doğu Akdeniz'deki egemenlik hakları ve deniz sınırlarıyla ilgili anlaşmazlıkların yaşandığı çalkantılı bir yılın ardından, Türkiye tarafı 2021'de ilerleme umduklarını ve bloğun bu yönde kesin adımlar atmasını belediklerini belirtmiştir. Çavuşoğlu'nun üst düzey ziyareti her iki taraf açısından da önemlidir ve yeni bir yol haritasının belirlenmesinde AB ve NATO yetkilileri ile Brüksel'de bir araya gelmek Ankara'nın da belediklerinin birliğe aktarılması açısından önem taşımaktadır. Avrupa Parlamentosu'nun AB-Türkiye Dostluk Grubu Başkanı, AB-Türkiye Karma Parlamento Komisyonu heyeti eş başkanı Ryszard Czarnecki, Sergey Lagodinsky ve AB Dışişleri Bakanı Josep Borrell ile görüşmeler karşılıklı düşüncelerin en üst düzeyde paylaşılması açısından büyük önem taşımaktadır. Borrell, Çavuşoğlu ile daha iyi bir anlayışa ulaşmaya çalışacaklarını belirterek, Avrupa Parlamentosu'na ikili ilişkilerin geliştirilmesi için çaba harcanması gerektiğini belirtmiştir.

AB ile Türkiye arasındaki ilişkiler, Doğu Akdeniz'deki kriz nedeniyle 2020 yılı içinde beklenmedik bir anda gereğinden fazla gerilmiştir. Türkiye ve AB üyesi Yunanistan pek çok konuda anlaşmazlık içindedir fakat Doğu Akdeniz'de en uzun kıta kıyı şeridinde sahip olan Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs Rum yönetiminin deniz sınırı iddiaları karşısında geri adım atmamakta ve bu tarz yaklaşımların hem Türkiye'nin hem de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin egemenlik haklarını ihlal ettiğini

vurgulamaktadır. Atina, Ankara ile sorunları diyalog yoluyla çözmeyi tercih etmek yerine, pek çok kez müzakere masasına oturmayı reddetmiştir ve AB kartını daha çok masada tutmak istemiştir.

Bilindiği üzere AB liderleri, 2020 yılının son günlerinde 10 Aralık'ta Brüksel'de bir araya gelmiş ve Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki faaliyetlerini tek taraflı olarak görenek provokasyon olarak nitelemiş ve karşı yaptırım uygulamak üzere bir liste hazırlanmasına karar vermişlerdi. Anlaşmazlığı tüm ülkeler lehine çözmek için Türkiye, Kıbrıslı Türkler de dahil olmak üzere her Akdeniz ulusunun katılımıyla bir konferans düzenlemeyi önermiş, ancak teklife AB tarafından somut bir cevap verilmemiştir. Çavuşoğlu'nun ziyareti yine

Akdeniz ve AB ekseninde 2021 yılının da yoğun geçeceğinin bir göstergesidir. Ankara-Brüksel gündeminin en üst sıralarında yer alan diğer konular, Türk vatandaşlarına yönelik serbest vize uygulaması, gümrük birliğinin güncellenmesi ve terörle mücadele şeklinde yoğunlaşmaktadır.

Türkiye ve Yunanistan 2021 Yılına İstikşafi Görüşmeler ile Başlıyor

Beş yıllık bir aradan sonra, Türkiye ve Yunanistan İstanbul'da Ege ve Doğu Akdeniz ile ilgili konuları ele almak için istikşafi görüşmelere başlıyor. 11 Ocak'ta Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu Yunanistan'ı müzakereleri sürdürmeye davet ederek Türkiye'nin diyalog, işbirliği ve çözüm yönünde adım atmak istediğini belirtmiştir. 20 Ocak'ta Yunanistan Başbakanı Kyriakos Mitsotakis ise müzakerelere katılacağını belirtmiştir. Türkiye ile AB ile ilişkilerinin de Yunanistan ekseninde 2020 yılındaki olumsuz havası düşünüldüğünde gelişmeler yeni yılın ilk ayında olumlu karşılanmaktadır. Avrupa Konseyi Başkanı Charles Michel de Brüksel'de Çavuşoğlu ile yaptığı görüşmenin ardından yaptığı açıklamada Yunanistan ile Türkiye arasındaki görüşmelerin öneminden bahsetmiştir.

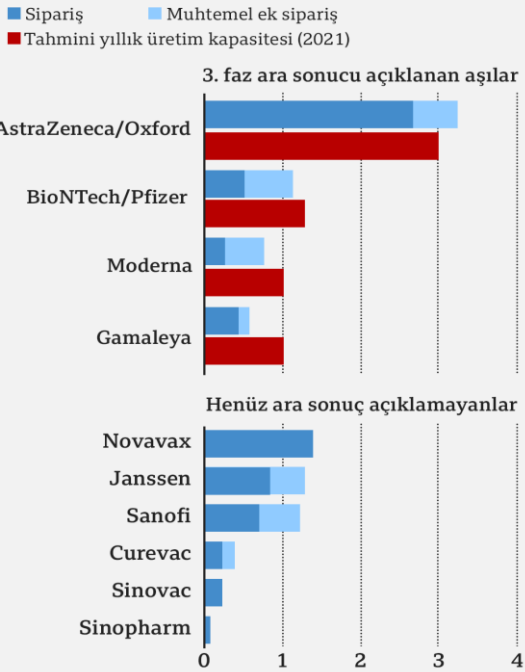
AB Konseyi üyelerinin Mart ayında Türkiye ile yaşanan gelişmeleri tekrar gözden geçireceğini belirten AB'li yetkililer Türkiye ile Yunanistan arasındaki keşif müzakerelerinin devamının yanı sıra Kıbrıs'a ilişkin çözüm sürecinin ilerlemesinin de beklenebileceğini belirtmişlerdir. Bilindiği üzere Türkiye ile Yunanistan arasında, Ege'deki sorunlara adil bir çözüm bulma amaçlı keşif görüşmeleri 2002 yılında başlatılmıştı. Mart 2016'daki 60. tur müzakerelerin ardından Atina toplantıları askıya almıştır. İkili görüşmeler siyasi istişareler şeklinde devam etmiş ancak keşif çerçevesine geri dönmemişti. Görüşmelerde, deniz sınırları ve bölgedeki sondaj hakları da dahil olmak üzere ikili anlaşmazlıklar üzerinde durulması beklenmektedir. Her iki taraf açısından da 2020 yılındaki gerginlikler iki tarafı da meşgul etmiştir.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nden Covid-19 Salgınına İlişkin Küresel Eleştiri

DSÖ başkanı Tedros Adhanom Ghebreyesus, ülkeleri ve Covid-19 salgınına karşı aşı üreticilerini küresel açıdan daha adil bir paylaşım konusunda uyararak dünyanın felaketle sonuçlanabilecek bir ahlaki başarısızlıkla karşı karşıya olduğunu belirtmiştir.

Bu uyarı önemlidir ve 2021 yılının ilk ayında ülkelerin küresel ihtiyaçları göz ardı ederek aşılarda konusunda birbirinden kopuk oluşu WHO tarafından eleştirilmektedir. Gehebreyesus, adil dağıtım beklentilerinin "ciddi risk" altında olduğunu belirtmiş ve sadece aşı paylaşım planı olan COVAX'ın Şubat ayı içerisinde faaliyete geçirilmesi planlanmıştır. COVAX, yoksul ülkelere Covid-19 aşılı sağlamayı amaçlayan WHO liderliğindeki bir girişimdir.

Aşıların yıllık üretim kapasiteleri (milyar doz)

Kaynak: Nature.com

BBC

Kaynak: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya->

hiç tanışamayacağı ihtimali bulunmaktadır. Aşıya ulaşabilen ülkelerin tüm nüfuslarını yaklaşık üç kez aşılama için yeterli doza ulaşmaya çalıştığı ve rakamlarla 67 fakir ülkede yalnızca 10 kişiden biri kısa vadede aşılanabilecektir ve bu kısa vadenin önümüzdeki yıllarda hangi aralığı kapsadığı belirsizdir.

2020 yılı geride bırakılırken 44 ikili anlaşma imzalandığını belirten Gehebreyesus yeni yıl ile birlikte planlamalar doğru yapılmazsa COVAX kapsamındaki teslimatların gecikebileceğini belirtmiştir. COVAX'ın amacı aşı üzerinden bir fırsatçılığın devletler ve şirketler tarafından aktive edilmesinin önüne geçmek olduğunu belirten DSÖ, koordinasyonsuz bir sürecin devam eden sosyal ve ekonomik sebeplerle birleştiğinde büyük bir eşitsizliği beraberinde getireceğini belirtmektedir. DSÖ'nün yıllık toplantısının çevrimiçi formatındaki açılışında devletlerin ihtiyaca göre hareket etmemesinin dünyanın en yoksul ve en savunmasızlarını daha çok risk altında bıraktığı belirtilmiştir.

2021 başında Covid-19'un daha bulaşıcı olan mutasyonunun dolaşımı küresel mücadelenin yoğunlaşması gerektiğini de ortaya koymuştur. Gehebreyesus sadece 49 yüksek gelirli ülkede toplam 39 milyon doz aşının uygulandığını belirtmiştir. Kalan diğer ülkelere ise başta yoksul olanlar başta olmak üzere sadece ortalama 25 doz aşı düşmektedir ve üretim ile tedarigi açısından bu durum adaletsizliği ortaya çıkarmaktadır. Farklı kurumlar tarafından yayınlanan raporlara göre yoksul ülkelerdeki nüfusun %90'ının Covid-19 aşısı ile

Ortadoğu'da Gözler Tekrar Katar'ın Üzerinde

Bilindiği üzere Suudi Arabistan öncülüğünde Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn ve Mısır 5 Haziran 2017 tarihinde ortak bir kararla Katar'a yönelik ambargo uygulama kararı almışlar, bütün diplomatik ilişkiler kesilmiş ve ticari ilişkiler askıya alınmıştır. Katar'ın terörist grupları desteklediği iddiası ve farklı dış politika tercihleri uygulanan yaptırımların sebepleri

olarak açıklanmıştır. Katar'ın İran ve Körfez ülkeleri arasında artan gerilimi eleştirmesi, Hizbullah ve Hamas gibi gruplara anlayış göstermesi temel sebep olarak gösterilmiştir. Katar'a uygulanan ambargoya daha sonra Yemen, Doğu Libya Hükümeti, Moritanya, Maldivler, Mauritius, Senegal, Çad, Nijer ve Komor ülkeleri katılmıştır. Kuveyt ve Umman ise tarafsız kalmıştır. Özellikle Suudi Arabistan, Katar merkezli Al-Jazeera televizyon kanalının terörist gruplara destek amaçlı yayımlar

yaptığını iddia ederek ve kuruluşun Suudi Arabistan'daki ofisini kapatmıştır. Katar'a uygulanan ablukanın kaldırılması için 13 şart öne sürülmüştür. Özetle bu şartlar İran ile ilişkilerin kesilmesi, Müslüman Kardeşler gibi grupların terör örgütü ilan edilmesi, Türkiye'nin Katar'da bulunan askeri üssünün kapatılması, Al-Jazeera'nin kapatılması ve terör gruplarına sağlanan finansmanın durdurulması gibi hususları içermiştir. Katar yönetimi bu şartları kabul etmemiş ve egemenlik haklarına saldırı olduğunu belirtmiştir.

Katar'a uygulanan ambargonun açıklanmasından 3,5 yıl sonrasında Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn ve Mısır hava sahalarını ve sınırlarını Katar'a açacaklarını duyurmuşlardır. Mısır Dışişleri Bakanı 21 Ocak 2021 tarihinde yaptığı açıklamada Katar ile diplomatik ilişkileri tesis etme kararı aldıklarını bildirmiştir. Katar, ambargo uygulayan devletlerin öne sürdüğü şartların hiçbirini yerine getirmemiştir. Bu devletlerin ambargodan neden vazgeçtiğine dair gelişme ABD'nin arabuluculuğun etkisi şeklinde yorumlanmıştır.

Katar ile iyi ilişkilere sahip olan Türkiye'nin ambargo uygulayan devletlerle iyi ilişkilere sahip olmaması ve bu durumun düzelmesi üzerine yeni kararların Türkiye'ye nasıl yansıtacağı önemlidir. Ambargo uygulayan devletler istenilen 13 şart içerisinde Türkiye'nin Katar'da bulunan askeri üssünün kapatılmasını da istemiş fakat ne Türkiye ne de Katar bu konuda geri adım atmamıştır. Katar ile bu ülkelerin ilişkilerinin normalleşmesi Türkiye'nin de yakın zamandaki politikalarına etki edecek ve yeni gelişmeleri beraberinde getirecektir.

Trump Sonrası ABD Dış Politikası Üzerine İlk İzlenimler

Kaynak: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-54565146>

ABD başkanlık seçimleri gözleri bu ülkeye çevirirken seçim öncesine dair yankılar devam etmektedir. 20 Ocak'taki yemin töreni ile birlikte ABD'nin 46. Başkanı olarak görevi devralan Biden ile yeni dönem de aralanmış oldu. Trump'ın seçime hile karıştırıldığı söylemini her defasında yinelemesi son ana kadar gerginliği de artırdı. İddialarını her fırsatta dile getiren Trump söylemlerinden asla geri adım atmamıştır.

ABD'de görevi devralan Biden ile birlikte Trump geride bırakılırken dış politikaya dair esecek olan rüzgarın yönü de tartışılmaya başlanmıştır. Bilindiği üzere Trump ile birlikte Ortadoğu'da varlığını hissettiren ABD ekonomik nedenlerle bölgede istikrarlı bir grafik çizememiştir. DAEŞ ile mücadelede etkin operasyonlar yürüten ABD uzunca bir süre Suriye'deki dengeler üzerinden adından sıkça söz ettirdi. Biden'ın Obama döneminde başkan yardımcılığı görevini üstlendiği dönemde Beyaz Saray'ın YPG ve DAEŞ'e destek vermesi Türkiye tarafından sık sık eleştirilmişti. Biden'ın bu konuda atacağı adımlar önemlidir ve Türkiye'nin de önemli gündem maddeleri arasında yer almaktadır. Biden daha önce Suriye'ye yönelik yaptırımları destekleyen bir tavır içinde olmuştur. Suriye'deki muhalif süreçleri destekleyen görüşleri ile bilinen Biden bu açıdan Şam hükümetini tedirgin edeceğe benzermektedir.

Biden'ın Trump döneminde kesilen Batı Şeria ve Gazze'ye yaptığı yardımı yeniden başlatmayı planladığı bilinmektedir. ABD Büyükelçiliği'nin Kudüs'e taşınması ve İsrail'in ilhak ettiği Golan Tepeleri'nde İsrail'in egemenliğinin tanınması gibi Trump döneminde benimsenen politikalarda ise geri adım atmayacağına sinyalini vermişti. Biden'ın Türkiye ile ilişkileri benzer politik denklemler üzerinden merak konusudur. Genel olarak Biden döneminde daha istikrarlı bir dış politika beklenmektedir. Yeni dönemde en azından ABD dış politikasının daha öngörülebilir olması beklenmektedir.

YÖNETİM KURULU

Müdür

Doç. Dr. Özgür TÜFEKÇİ

Müdür Yardımcıları

Dr. Öğr. Ü. Suna ERSAVAŞ KAVANOZ

Dr. Öğr. Ü. Abdullah UZUN

Üyeler

Prof. Dr. Bünyamin ER

Doç. Dr. İsmail KÖSE

Dr. Öğr. Ü. Cenk BEYAZ

Dr. Öğr. Ü. Umut ÜZAR

ÇALIŞMA GRUPLARI

Ekonomik Araştırmalar Çalışma Grubu

Koordinatör: Dr. Öğr. Ü. Umut ÜZAR

Dr. Cihan GÜNEŞ

Arş. Gör. Tuğçe ADIMLI

Sema ŞEKER

Toplumsal ve Kültürel Araştırmalar Çalışma Grubu

Koordinatör: Dr. Öğr. Ü. Cenk BEYAZ

Doç. Dr. Bayram SEVİNÇ

Dr. Öğr. Ü. Hüseyin YADİGAROĞLU

Arş. Gör. İlhan BİLİCİ

Kent, Yönetim ve Çevre Araştırmaları Çalışma Grubu

Koordinatör: Dr. Öğr. Ü. Suna ERSAVAŞ KAVANOZ

Dr. Öğr. Ü. Abdullah UZUN

Öğr. Gör. Fatma NALBANT

Arş. Gör. Tülay DEMİR

Arş. Gör. Kubilay DÜZENLİ

Arş. Gör. Nisa ERDEM

Arş. Gör. Abdülgazi YIKICI

Kübra ÖZDEMİR

Aynur YILDIRIM

Uluslararası Araştırmalar Çalışma Grubu

Koordinatör: Dr. Öğr. Ü. Vahit GÜNTAY

Doç. Dr. İsmail KÖSE

Arş. Gör. Göktuğ KIPRIZLI

Ceren HAKYEMEZ

Dilek KARADENİZ

Fevzi KIRBAŞOĞLU

Muharrem BAYRAK

Muhammed Resul EROĞLU

Mehmet Can ALBAYRAK

Nurfer GEZER

Lütfü OSMANOĞLU

Aleyna TEMİZ

Münevver YAVUZ

Ogün YILMAZ

